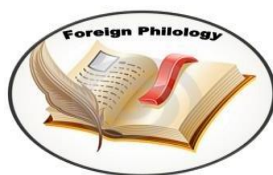

***Шетел филологиясы, лингводидактика
және аударма ісінің өзекті мәселелері***

**VIII Халықаралық ғылыми-тәжірибелік
семинардың жинағы**

Нұр-Сұлтан - 2020

ӘОЖ 80/81
КБЖ 81.2
III 50

Бас редакторы – филология ғылымдарының докторы, профессор
А.Е. Бижкенова

Редакторлық алқасы:

Филология ғылымдарының докторы, профессор К.К. Дуйсекова
Педагогикалық ғылымдарының докторы, профессор К.Н. Булатбаева
Филология ғылымдарының кандидаты, профессор м.а. Г.К. Кенжетаева
Филология ғылымдарының кандидаты, профессор м.а. Н.З. Жуманбекова
Филология ғылымдарының кандидаты, профессор м.а. М.Л. Анафинова

Техникалық редакторы - Смагулова М.Г.

III 50 Шетел филологиясы, лингводидактика және аударма ісінің өзекті мәселелері. VIII Халықаралық ғылыми-тәжірибелік семинардың жинағы. – Нұр-Сұлтан: «Мастер По» ЖШС, 2020. – 141 б.

ISBN 978-601-326-420-2

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ-нің филология факультеті шетел филологиясы кафедрасында жылына бір рет ашық түрде өтетін VIII ғылыми-тәжірибелік семинарының жинағына қатысушылардың ізденіс жұмыстары кіргізілген. Шетел филологиясы, шет тілдерін оқыту, және қазіргі таңдағы аударма мәселелеріне арналған ғылыми жазбалар енді.

Мәтіндер мағынасы мен стилистикасы авторлардың жауапкершілігінде.

ӘОЖ 80/81
КБЖ 81.2

ISBN 978-601-326-420-2

© Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, 2020

ҚҰТТЫҚТАУ

2020 жылдың 5 сәуірінде Филология ғылымдарының кандидаты, Шетел филологиясы кафедрасының профессоры Гүлнәр Құсайынқызы Сәрсикеева 70 жасқа толды.

Гүлнәр Құсайынқызы, С. Сейфуллин атындағы Целиноград педагогикалық институтының шет тілдер факультетінің түлегі, өзін туған *Alma mater* қабырғасында педагогикалық қызметіне арнады. Ұзақ жылдар бойы француз тілі кафедрасының, кейін Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің роман-герман тілдері кафедрасының меңгерушісі қызметтерін атқарды.

Г.К. Сәрсикеева кандидаттық диссертациясын қорғап, тіл білімі доценті ғылыми атағын алды. Ал 2017 жылы ол Париж қаласындағы университетте аударма саласындағы философия докторы ғылыми дәрежесіне диссертация қорғап, Францияның PhD дипломын алды.

Гүлнәр Құсайынқызы білім беру қызметімен қатар, аудармамен айналысты және француз тілінің тәжірибелі аудармашысы болып танылды. Ол француз аудармашыларымен қосылып Францияда қазақ жазушысы, ақын және ағартушы Абай Құнанбаевтың "Қара сөздерін" аударып жарыққа шығарды. Сонымен қатар басқа да қазақ шығармалары, оның ішінде қазақ ертегілері Г.Қ. Сәрсикееваның аудармасымен француз тілінде жарық көрді.

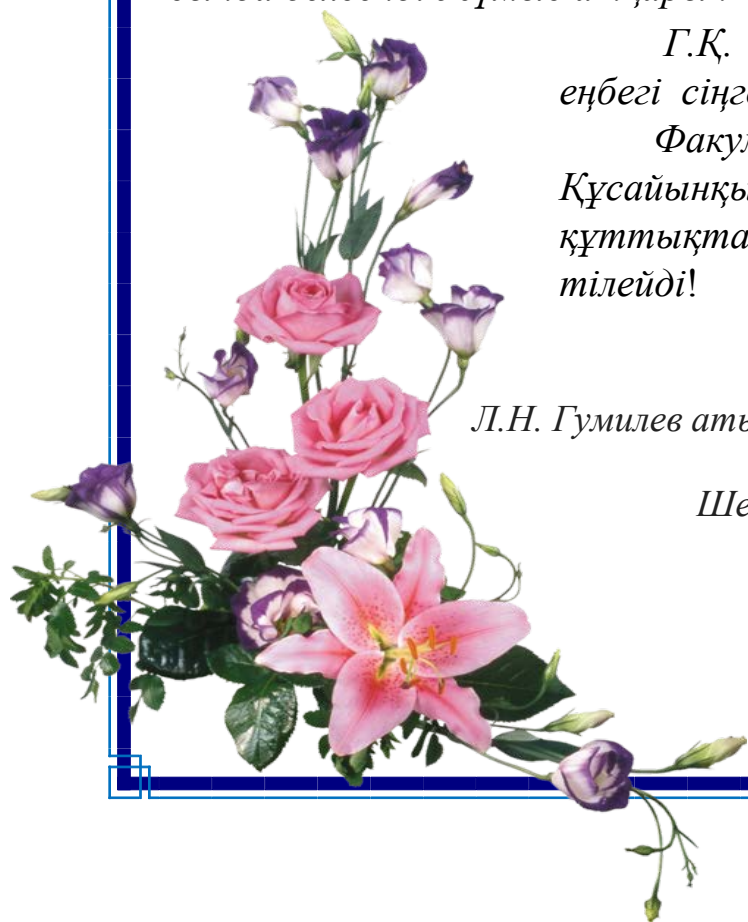
Г.Қ. Сәрсикеева бүгін де Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті филология факультеті Шетел филологиясы кафедрасында белсенді жұмыс атқарып келеді.

Г.Қ. Сәрсикеева филология факультетінің еңбегі сіңген оқы-тушылар қатарына кіреді.

Факультет пен кафедра ұжымы Гүлнәр Құсайынқызы Сәрсикееваны мерейтойымен құттықтап, одан әрі шығармашылық табыс тілейді!

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
Филология факультеті мен
Шетел филологиясы кафедрасының ұжымы

30 сәуір, 2020 ж.,
Нұр-Сұлтан қаласы

САРСИКЕЕВА ГҮЛНАР ҚҰСАЙЕНҚЫЗЫ
(туған жылы 05.04.1950)

КСРО ЖАК филология ғылымдарының кандидаты, доценті, Париж Нантер университетінің философия докторы, /PhD/, мамандығы: "Sciences du Langage",
Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университетінің
Шетел филологиясы кафедрасының профессоры,
Академиялық Пальма Орденінің Шевальесі (Франция, 2010)
Қазақстан мен Францияның арасындағы мәдени қарым-қатынастарының дамуына
қосқан үлесі үшін

Еңбек қызметі туралы мәліметтер

Білім. Кәсіби қызмет

1970 ж. - Сәкен Сейфуллин атындағы Целиноград мемлекеттік педагогикалық институты түлегі ;

1979-1989 ж. - ЦМПИ француз тілі кафедрасының меңгерушісі, ф.ғ.к., доцент;

1989-2001 ж. - Алматы қ.: Қазақ Мемлекеттік Халықаралық қатынастар және Әлем тілдері университетінің француз филологиясы кафедрасының ф.ғ.к., доценті және қосымша қызмет істеушілік - "КАТКО-AREVA" қазақ-француз компаниясының аға аудармашысы» Қазақстанның оңтүстік және батыс облыстарында;

2001-2008 ж. - ЕҰУ роман-герман тілдері кафедрасының меңгерушісі, ф.ғ.к., доценті;

2008 ж. - ЕҰУ Филология факультетінің Шетел филологиясы кафедрасының ф.ғ.к., доценті;

2018 ж. - қазіргі таңда, Нұр-Султан қаласындағы Л. Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық Университетінде Филология факультетінің Шетел филологиясы кафедрасының PhD, профессоры.

Ғылыми және аударма қызметі

Ғылыми бағыттары: Француз филологиясы, Абайтану, Аударматаным.

Шетел филология кафедрасында теориялық және практикалық сабақтарын жүргізу, маг жұмысына қатысу. Магистранттар мен докторанттардың диссертацияларының ғылыми басшылығын іске асыру.

2002-2004 ж., 2018ж - «Опера мен Балет театры», кейіннен-Астана-Опера» Мемлекеттік Опера Театрында француз дирижерлері мен балетмейстерлерінің балет, спектакль және опера қойылымындарының француз тілінің аудармашысы;

2008-2017 ж. - халықаралық жобалардың мүшесі (Испания, Германия және Франция (с): "EUROPHRAS. European Society of Phraseology. "Еуропада және одан тыс жерлердегі кең таралған идиомалардың полилингвалды сөздігі". 2012 ж. 1 томы мен 07.10. 2014 ж. 2 томы 07.10. әлемге әйгілі "Peter Lang Publishing Group" баспасында жарық көрді. Réf : www.widespread-idioms.uni-trier.de;

2009 ж. - қазіргі уақытқа дейін "ESFAM" (Болгария) Халықаралық Бағдарламасының тұрақты үйлестірушісі: магистратураға түсу, біліктілігі: "экономика магистрі" бейіні бойынша – ref.- <http://www.bulgaria-france.net/>. Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия Ұлттық Университетінің Филология факультеті 40 астам түлектер мен Алматы қ., Қостанай, қала-ларының де София қаласындағы басқару және менеджмент мамандықтар бойынша Франко-фония Институтының Жоғары Мектебін «ESFAM» сәтті бітіріп, Қазақстанда дипломда-рына сәйкес жұмыс жасайды;

2011 ж. - халықаралық коллоквиум ғылыми Комитетінің мүшесі және модератор (Гранада, Испания), сондай-ақ 2017ж осы лауазымдарда - Стамбул қ. (Түркия) Техникалық университетінде. Францияда, Испанияда, Флоренцияда Венгрияда, Румынияда, Ресейде және Қазақстанда 60-тан астам форумдар, конгресстер, коллоквиумдар материалдарының жинақтарында француз тіліндегі ғылыми баяндамалар жарияланды: **17.09.2016 ж.** - "Gestion des ressources et gouvernance" Халықаралық экономикалық коллоквиумда ғылыми комите-тінің мүшесі, баяндама тақырыбы.: «La culture du Kazakhstan et son impact sur les politiques d'environnement ». Roumanie, Université Titu Maiorescu. Экономистер осы баяндама туралы өте жақсы пікірлерімен бөлісіті;

17.08.2017 ж. - "Болашақ энергиясы: Әйелдер, бизнес және жаһандық экономика" жобасының мүшесі, Астана қ., www.expoandwomen, пленарлық сессиядағы ғылыми баяндаманың тақырыбы: "Мәдениет тұрақты даму факторы ретінде";

21-23.09.2017 ж. - Халықаралық конференцияға «Соғыссыз әлем, Жібек жолындағы кездесу» атты сарапшы ретінде. М.М. Әуезов шақыруы бойынша Алматы қаласына ғылыми іс-сапар.

2017-2018 ж. - желтоқсан- қантар айларында Эрасмус+бағдарламасы аясында ВАЛАНСЬЕН-ЭНО-КАМБРЕЗИ университетінде (Франция) студенттер мен магистрант-тарға) -француз тілінде 15 сағат дәріс оқу;

2018 ж. – Мемлекеттік бағдарламасы "Қазақ тіліндегі 100 классикалық туындыны шет тілдеріне аудару» аясында қазақ тілінен француз тіліне 2 әдеби шығарманың аудармасы: Уәлихан Ысқақ "Қоңыр күз еді", және Асқар Сүлейменов "Қара шал" .

2019 ж. - Тұңғыш Президентінің "Рухани жаңғыру"атты мақаласын қазақ және орыс тілдерінен француз тіліне аудару;

2020 ж. - Абайдың 175 жылдығына байланысты ЕҰУ іс-шараларына қатысу: телеар-наларға (КазИнформБюро, Қазмедиа радиосы Егемен Қазақстан газетіне қаз. және орыс тілінде сұхбат беру. Егемен КЗ газетіне қазақ тілінде мақала жазу., Абай «Қара сөздер» француз тіліндегі шығармасынан үзіндіні әлеуметтік желіде оқу.

"Нұр Отан" партиясының тұрақты мүшесі, Француз Альянсы жанындағы француз тілі оқытушылары қауымдастығының мүшесі.

Кітап аудармалары

1. Абай "Қара сөздер", "Білім" баспасы, Алматы, 2001, рег. 2005 жылғы 27 шілдедегі № 166 қаулысы (бірлескен авторлықта).

2. Қазақ халық ертегілері: "Ер Төстік.", изд.: "Акарман-медиа", Астана, 2010 ж., 72 пл. – (цветн. иллюст.). рег. 2010 жылғы 13 шілдедегі №1245

3. М. Шаханов. "Тайна, унесенная Чингисханом", изд.: "SAR Béar" Perpignan, 2005, (Франция), (орыс тілінен француз тіліндегі аудармасы) рег. 2005 жылғы 29 маусымдағы № 137 (бірлескен авторлықта).

4. "Қазақ халқының мәдениеті туралы антология: тарих, әдебиет және өнер" кітабы, социология ғылымдарының докторы Ванда Дресслермен (Франция) бірлесіп дайындалған кітап. 380бет. Париж қаласындағы "CARACTERE" баспасына тапсырылды.

Марапаттаулар мен көтермелеулер

2002 ж. - ҚР Білім Министрлігінің Құрмет грамотасы

2006 ж. - ҚР БҒМ Мемлекеттік гранты: " ЖОО Үздік оқытушысы" 2006 ж;

2008 ж. - Диплом және Күлтегін медалі – « ЕҰУ Мақтанышы»;

2010 ж. - "Болашақ" Халықаралық Президенттік бағдарламасының Мемлекеттік Гранты»;

2010 ж. - ҚР-дағы Франция Елшілігі: сертификат және ордені: Академиялық Пальма Шевалье атағы ордені: Қазақстан мен Франция арасындағы ғылыми және мәдени қатынас-тарды дамытуға қосқан үлесі үшін;

2012 ж. - Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Филология факультетінің 50 жылдығына орай «Құрмет грамотасы»;

2016 ж. Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті: «ЕҰУ-нің 20 жылдығына» орай «Құрмет грамотасы».

Содержание

Құттықтау.....	3
СОВРЕМЕННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ И СОДЕРЖАНИЕ ИНОЯЗЫКОВОГО ОБРАЗОВАНИЯ	
<i>А.А. Адылханова</i> МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЙ ПОДХОД В ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ В ШКОЛЕ С КАЗАХСКИМ ЯЗЫКОМ ОБУЧЕНИЯ.....	7
<i>Г.Д. Баубекова, К.Н. Булатбаева</i> ФОРМИРОВАНИЕ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННЫХ ЦЕННОСТЕЙ МОЛОДЕЖИ НА ОСНОВЕ ФОЛЬКЛОРА КАЗАХСКОГО НАРОДА	11
<i>A.S. Vervein, N.Z. Zhumanbekova</i> NATIONAL SOCIO-CULTURAL STEREOTYPES OF SPEECH COMMUNICATION.....	17
<i>Гладко М.А.</i> ТЕМАТИЧЕСКИЕ ДОМИНАНТЫ В МЕДИАДИСКУРСЕ БЕЛАРУСИ.....	21
<i>Ерланов Е.Е.</i> ШЫҒЫС ҚАЗАҚСТАН ТОПОНИМДЕРІНІҢ ТАРИХИ СИПАТЫ.....	26
<i>Исабекова С.З.</i> АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ ВЫСШЕЙ ШКОЛЫ И ПОДГОТОВКА СПЕЦИАЛИСТОВ К ИНОЯЗЫЧНОМУ ПРОФЕССИОНАЛЬНОМУ ОБЩЕНИЮ В КОНТЕКСТЕ ПРОГРАММЫ «РУХАНИ ЖАНҒЫРУ»	32
<i>Отызбаева К.Ж., Дюсенгалиева А.А., Загоруля О.Л.</i> ВЛИЯНИЕ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА НА РЕЧЬ СОВРЕМЕННОГО ПОДРОСТКА.....	39
ЯЗЫК И ЛИТЕРАТУРА	
<i>A.B. Yertostikova, A.E. Bizhkenova</i> POETISCHER DISKURS DER FRÜHEN LYRIK VON A.A. ASHMATOVA.....	45
<i>Жабигенова Г.С.</i> ЛИЧНОСТНЫЙ СМЫСЛ В ПРОИЗВЕДЕНИЯХ АБАЯ КУНАНБАЕВА «СЛОВА НАЗИДАНИЯ» И МИШЕЛЯ МОНТЕНЯ «ОПЫТЫ».....	51
<i>Искандерова А. Н</i> ПРИНЦИПЫ И ПОДХОДЫ К ИЗУЧЕНИЮ ОРОНИМОВ.....	58
<i>Каримова Н.Б.</i> О ТАЛАНТЕ ТВОРЦА.....	62

Кинжагалиева К.У, Нуркенова С.С.

СӨЗ МӘДЕНИЕТІНІҢ ҒЫЛЫМИ-ТЕОРИЯЛЫҚ НЕГІЗДЕР..... 65

Мырзалы М.Б., Сарсикеева Г.К.

АБАЙДЫҢ «ҚАРА СӨЗДЕР» ФИЛОСОФИЯЛЫҚ ТРАКТАТЫНЫҢ
ПРАГМАТИКАЛЫҚ ӘЛЕУЕТІ..... 70

Ниязбекова Г.М., Сарсикеева Г.К.

“THE EFFECT OF LIFE” AS AN IMPLEMENTER OF
THE AESTHETIC FUNCTION IN LITERATURE..... 77

Сапабеков С.М.

ПОСТМОДЕРНИСТСКАЯ ПРОЗА В ЛИТЕРАТУРЕ КАЗАХСТАНА 83

Спиглазова Г.И

L’ENSEIGNEMENT DU FRANCAIS LANGUE ETRANGERE EN
QUATRIEME ANNEE D’ETUDE..... 88

Шишковский С.А.

К ВОПРОСУ О ПОДХОДАХ К ИЗУЧЕНИЮ
ИНТЕРТЕКСТУАЛЬНОСТИ..... 92

ВОПРОСЫ ПЕРЕВОДОВЕДЕНИЯ

Байгужина Ж.К

ПРОБЛЕМЫ СОВРЕМЕННОЙ ТЕРМИНОЛОГИИ..... 99

Боранбаева А.М.

THE SPECIFICITY OF WRITTEN BUSINESS COMMUNICATION..... 105

Дуйсекова К.К., Кенжигожина К.С.

К ПРОБЛЕМЕ ПЕРЕВОДИМОСТИ И НЕПЕРЕВОДИМОСТИ
(по следам перевода «Қара сөздер» Абая на французский язык)..... 108

Ерходжаева М. А

ІЛІЯС ЕСЕНБЕРЛИН «АЛМАС ҚЫЛЫШ» РОМАНЫНДАҒЫ
РЕАЛИЯНЫҢ АҒЫЛШЫН ТІЛІНЕ АУДАРЫЛУЫ 112

Загидуллина А.А.

СОЦИОКУЛЬТУРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ПЕРЕОСМЫСЛЕНИЯ
ТОПОНИМОВ ВО ФРАНЦУЗСКОМ ЯЗЫКЕ..... 118

Кадырбаева А.С

ЗАИМСТВОВАНИЯ ВО ФРАНЦУЗСКОМ ЯЗЫКЕ:
ПРОЦЕСС ОБОГАЩЕНИЯ ИЛИ АССИМИЛЯЦИИ ЯЗЫКА?..... 123

Қоңқабаева А.Т.

КІДІРІСТІҢ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ 128

Оспанова Ж.Т., Толыбаева К.К.

ЛИНГВОКУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ
МЕТАФОРИЧЕСКОГО ПЕРЕОСМЫСЛЕНИЯ
ДЕЙСТВИТЕЛЬНОСТИ..... 135

References:

1. Язык и деловое общение: Нормы, риторика, этикет: Учеб. пособие / М. В. Колтунова. - М.: Экономика, 2000. - 270
2. Крылова О.А. Лингвистическая стилистика. В 2 кн. Кн. 1. Теория. - М.: Высшая школа, 2006. - С. 15-16, 56-66.
3. <http://adilet.zan.kz/>
4. Рогожин, М. Ю. Современное деловое письмо. - 4 е изд., перераб. и доп. - М.: ГроссМедиа Ферлаг: РОСБУХ, 2009.

К ПРОБЛЕМЕ ПЕРЕВОДИМОСТИ И НЕПЕРЕВОДИМОСТИ (по следам перевода «Қара сөздер» Абая на французский язык)

*Дүйсекова К.К.,
ЕНУ имени Л.Н.Гумилева, Нур Султан, Казахстан
kuliash@yahoo.fr
Кенжигожина К.С.
ЕНУ имени Л.Н.Гумилева, Нур Султан, Казахстан
kenzhigozhina.karlygash@gmail.com*

Аңдатпа. Бір жағынан тілдердің генетикалық ерекшеліктерімен, екінші жағынан екі тілде сөйлеушілердің әлемді қабылдау өзгешелігімен әрі қазақ және француз тілдерінің эволюциялық дамуының айырмашылығымен байланысты сол ақпараттың транспозиция әдістері осы мақаланың талқылау өзегі болып табылады. Сондай-ақ тілді мән-мағынаны жеткізу үшін қолдану, хабарлама мағынасын дұрыс тану, шығарма авторының ниетіне байланысты тілдік нысанды оңтайлы таңдау – осының барлығы ұсынылып отырған мақалада терең зерттеледі.

Түйінді сөздер: аударымдылық, аударылмаушылық, әлем көрінісі, транспозиция, мағынасын ашу.

Abstract. The ways of transposition the information, which is connected , on the one hand, with genetic language differences, on the other hand, with differences in native speakers` linguistic world view in two languages, finally with differences in evolutionary development of the Kazakh and French languages are the object for discussion in the given article. As well as language use for conveying the meaning, adequate recognition of message meaning, appropriate choice of language depending on author`s intention are the issues of the article.

Key words: transability, untransability, linguistic worldview, transposition, meaning conveying.

Написанные между 1893 и 1898 годами «Қара сөздер» Абая состоят из 45 коротких, но ёмких философских размышлений. «Қара сөздер» Абая пронизаны просветительскими идеями. Абай возносит человеческий разум и порицает необразованность и не прогрессивность. Взгляды Абая обусловлены общественно-политической средой той эпохи, где он жил и творил. Сложное, не только с точки зрения содержания, но и с точки зрения языка произведение, где отрывки из Корана переплетаются с арабскими, персидскими лексическими вкраплениями, переводилось на многие языки, в том числе, на французский язык. Одним из переводчиков которого является наш уважаемый юбиляр профессор кафедры Иностранной филологии, доктор филологии (PhD) Сарсикеевой Г.К. [1].

Одним из спорных вопросов переводоведения, который имеет долгую историю, был вопрос о возможности и невозможности художественного перевода. Предположение о неосуществимости такого перевода впервые аргу-

ментировано в трудах Вильгельма фон Гумбольдта. Язык, согласно Гумбольдту, выступает, в первую очередь, конфигурацией экстралингвистического мира, где воссоздаётся миропонимание, опыт своеобразной каждодневной жизни определённого народа, его культура и его неповторимый дух, во-вторых, – способ трансляции и сохранения сообщений. При такой трактовке, язык считался по сути своей синкретичным и идиоэтничным, следовательно, при переводе необходимо было придерживаться неукоснительно языка и культуры текста оригинала, и в то же время ориентироваться на язык и культуру текста перевода. Предъявление таких противоречивых требований, по мнению переводчиков и переводоведов, затрудняло достижение тождественности в художественном переводе.

Концепция лингвистической относительности Сепира-Уорфа, набравшая XX веке, как противников, так и немало сторонников, усугубила данную проблему.

В дальнейшем А.А. Потебня, основываясь на асимметричности языка и различие способов вербализации мысли, пришёл к выводу о невозможности возрождения, воссоздания текста оригинала средствами другого языка - языка перевода.

Первые практические обобщения о допустимых границах переводимости высказали писатели и переводчики, которые, пытались найти способы уравнивания языка перевода и языка оригинала, но их заключения не учитывали художественные произведения и философские трактаты.

Позже в переводоведении, вслед за Дж.Кэтфордом [2] стали различать культурную и лингвистическую непереводаемость. Под лингвистической непереводаемостью принято было понимать неосуществимость установления эквивалента из-за принципиальных отличий между языком оригинала и языком перевода. Основание лингвистической непереводаемости Дж. Кэтфорд поясняет принадлежностью языка оригинала и языка перевода к различным лингвокультурным парадигмам. На самом деле игра слов, многозначность, двусмысленность не всегда поддаются адекватному переводу.

В 70-ые годы XX века с появлением трудов М. Фуко, и Ж. Деррида и других французских деконструктивистов, перевод начали рассматривать как условное копирование исходного текста, в результате которого текст на языке перевода приобретает иную идентичность [3].

Тем не менее, даже в кругу специалистов данного профиля долгое время не было однозначного ответа.

В XX веке в связи с ростом исследований когнитивных основ языка перевод признается теоретически возможным процессом благодаря общей для всех языков первооснове - законам мышления. Законы мышления признаются общечеловеческими, стало быть, язык является универсальным по своей природе: любой язык универсален по принципам своего устройства и по своим функциям, то есть по своей сущности, а не по форме. Безусловно, отдельно взятые языки располагают своими неповторимыми особенностями, но

принципы языка как средства человеческого общения и экстралингвистическая общность являются универсальными [4].

Приверженцы всепереводимости придерживаются мысли, что всё, что может быть репрезентировано на одном языке, может быть сформулировано и на другом языке. Основой для этого служит не только общее в языках, но и универсальность экстралингвистической реальности.

В дальнейшем, конкретизируясь научным разграничением понятий переводческой адекватности и переводческой эквивалентности (эквивалентность предполагает принципиальную взаимозаменяемость языковых единиц в переводе), а также допущением не абсолютности соотношения исходного и переводного текстов, спор о переводимости и непереводимости склонился в пользу переводимости [5, 6].

Принятие перевода как процесса передачи смысла языка оригинала, с последующим адекватным декодированием смысла сообщения реципиентами, читателями на языке перевода, необходимость оптимального выбора языковой формы в зависимости от намерения автора произведения - все эти вопросы находятся в центре внимания настоящей статьи. Зачастую, в основе культурной непереводимости лежат стереотипы, которые почти всегда национально детерминированы. Например, в 19-ом слове Абай, выражая крайнее недовольство невеждами, сравнивает их действия с повадками свиньи. Чуждая для среды обитания казахов свинья имеет пейоративное культурно-оценочное значение, отчасти религиозного характера, но не имеет такой же силы во французском языке, где свинья играет важную роль в хозяйственно-экономической жизни французов:

Осындай сөз танымайтығын елге сөз айтқаниша, өзіңді танитын шошқаны баққан жақсы деп бір хакім айтқан екен;

Pourquoi parler à l'homme qui ne sait pas le prix des mots ? Un sage n'a-t-il pas dit qu'il vaut mieux garder les cochons qui te reconnaissent que de prêcher dans le désert ?

Правда, в ряде случаев можно найти аналоги в ценностных установках различных национальных культур:

Мырзаларды қадірлейін десең, осы күнде елде анық мырза жоқ, мал бергіш мырза иттен көп. Біреу бір пайдама келтірем деп мырза болып жүр. Біреулер к...не құрым күйді тұзға малыып тыққан соң есі шығып мырза болып, еріксіз кім болса соған талмайып емізін жүр.

Estimer les riches généreux ? Mais de nos jours, on n'en rencontre pas véritables, et ceux qui par bêtise distribuent leur bétail à droite et à gauche sont plus nombreux que les chiens. Les uns donnent leur bien volontiers, souhaitant en tirer avantage, d'autres de mauvais gré, se trémoussant, essayant de passer pour généreux, comme si on leur avait mis quelques part du fentre salé.

Однако при столкновении с такими «квазиуниверсалиями» необходимо проявлять особую осторожность: чаще мы имеем дело с феноменами конгруэнтными, но не тождественными, т. е. совпадая в целом или в основном, феномены могут различаться нюансами, деталями, имеющими подчас принципиальное значение.

В заключение хотелось отметить, что точный перевод художественного текста, практически невозможен, в силу отсутствия эквивалентного слова или словосочетания в языке перевода, так как языки существенно различаются по своему лексическому составу, грамматическому строю и способу категоризации мира. Если же перевод рассматривать как речезыковую деятельность, направленную на передачу и приём информации необходимой для межкультурной коммуникации, то проблема переводимости решается положительно. Это единственный способ сохранить без потерь смысл и изящество наиболее сложных для перевода отрывков исходного текста.

Мы с уважаемым профессором Гульнарой Кусайеновной, может быть к счастью, когда принялись за перевод, не ведали о таких научных спорах. С уверенностью непрофессионалов, мы оба специалисты французского языка, но не переводчики, в 1994-ом году мы стали переводить «Қара сөздер» Абая с казахского на французский язык. Заказчик, заплатив нам по 20 долларов исчез, что не было удивительным в те непростые годы. Перевод Абая готовый, но неизданный пролежал до тех пор, пока наш юбиляр Г.К.Сарсикеева, работая тогда в совместной французско-казахстанской компании КАТСО не добилась спонсирования издания перевода. Книга перевода «Paroles édifiantes» была издана в твёрдой обложке цвета казахстанского флага, тиражом в 5000 экземпляров в 2000 году.

Анализируя тот или иной перевод, обычно очень трудно судить о том, как переводчик работал, что заставляло его использовать те или иные языковые формы. В данном случае мы попытались рассмотреть свой собственный опыт перевода и понять, что же удалось и что не удалось при передаче «Қара сөздер» Абая Кунанбаева на французский язык.

Так как перевод шёл от родного к иностранному языку, мы обратились за помощью к носителю французского языка господину Жак Мартэну, нашему соавтору с опытом перевода с французского на английский и наоборот. Ж. Мартэн комментировал то, что он понял из нашего перевода, а нам необходимо было опробовать адекватность понимания содержания. Это более сложный и трудоёмкий путь к выравниванию когнитивной конфронтации, к которому мы вынуждены были обратиться, будучи непрофессиональными переводчиками.

Список использованных источников:

1. Abai Ibrahim Kounanbaiev Paroles édifiantes. - Almaty: Bilim, 2000. - 128p. Traduction de G. Sarsikeieva, K. Douissekova, J. Martin, dessins de R. Mambekova
2. Catford J. C. A Linguistic Theory of Translation. - London: Oxford University Press, -1965. 258p.
3. Mounin G. Les Problemes theoriques de la traduction. - Paris, 1963.
4. Дуйсекова К.К. Перевод и конфронтация двух когнитивных опытов: по следам перевода «Қара соз» Абая с казахского на французский язык // Тіл білімі Языкознание. -Алматы: Институт Языкознания имени А.Байтұрсынова МОН РК, 2004. №4, С. 62-66.
5. Найда Ю. К науке переводить // Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике. - Москва: Международные отношения, 1978. - С. 19-41.
6. Воскобойник Г.Д., Ефимова Н.Н. Общая когнитивная теория перевода. Курс лекций по теории перевода. - Иркутск: ИГЛУ, 2007. - 217 с.

7. Abdikerimova G., Duisekova K., Bissenbayeva Zh. The value dominant “Laicite” as part of the media picture of the world of France // XLinguae, Volume 13, Issue 1, 75-85 pp.
8. http://www.xlinguae.eu/2020_13_01_06.html ISSN 1337-8384, ISSN 2453-711X DOI: 10.18355/XL.2020.13.01.06 (Scopus, 1 Q) January 2020.

ІЛИЯС ЕСЕНБЕРЛИН «АЛМАС ҚЫЛЫШ» РОМАНЫНДАҒЫ РЕАЛИЯНЫҢ АҒЫЛШЫН ТІЛІНЕ АУДАРЫЛУЫ

Ерходжаева М. А.

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
87mali87@mail.ru

Ғылыми жетекші-Сарсикеева Г.К

Ph.D (Париж Нантер Университеті, Франция) профессор

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
gsarsikeieva@yahoo.fr

Abstract: In the history of each nation, unique names praise the rich history and culture of their nation. The article considers the classification of realities based on their content and compares the strength of their English equivalents in terms of connotative, semantic equivalence.

Аңдатпа: Әр халықтың тарихында өзіне ғана тән атаулар өз ұлтының мол тарих пен мәдениетінің бай екендігін қошеметтейді. Мақалада реалиялардың мазмұнына сүйене отырып, саралаумен топтастырылуын және олардың ағылшын тіліндегі баламаларының күші коннотативтік, семантикалық тұрғыдан барабар екендігін салғастырылуы қарастырылады.

Түйін сөздер: реалия, аударма тәсілдері, көшпенділер, рухани мәдениет

Көркем мәтіннің зерттелуі әр уақытта пәнаралық ыңғай арқылы жаңа ағымдармен салалаларға толығыуы хақ. Заманның даму үрдісі когнитивті лингвистика, этнолингвистика, тілтанымдық корпус т.б. пәндердің туындауына жол ашты. Бүгінгі зерттеу көркем мәтіндердегі баламасыз сөздер қатарындағы реалиялаға бағытталады.

Реалия сөзінің төркіні латын тілінен пайда болып, «realis» – «заттық, шындық» мағыналарына сай аударылса, ал, жалпы мағынасы - әр халықтың өмірі, тұрмысы, салт-дәстүріне, тарихына, әлеуметтік және рухани мәдениет ерекшеліктеріне байланысты қолданылады. Бұл термин күнделікті тұрмыстағы тіршіліктен пайда болып, мәдениетте, әдебиетте, қарым-қатынаста қолданылатын бір ұлтқа тән сөздер, ұғымдар.

Сонымен, көркем мәтіндердегі реалия мәселесі XX ғасырдың екінші бөлігінен бастап зерттеліп келеді. Әр зерттеуші өзінің мектебі мен зерттеу нысанына байланысты сараланымдық ыңғай негізінде анықтамалар берген. С.Влахов пен С.Флоринның «Непереводимое в переводе» атты мақаласында реалияға келесі анықтаманы береді: «Реалия бір ұлттың әлеуметтік және тарихи дамуын, мәдениетін, тұрмысын сипаттайтын және басқа ұлт өкілдеріне жат сөздер» [1,104б] дей келе, ұлттық ерекшеліктердің бояуын сақтаушы сөздер ретінде алғаш рет XX ғасырдың 50 жылдарында зерттеу жұмыстарына көңіл бөлінгендерін жазады. Реалия-ол мәдени-таңбаланған сөздер деп келесі зерттеушілер, яғни Л. Бархударов, В.Н. Комиссаров, Н. Крупнов, Л.К. Латышев, Т.Р. Левицкая, А.М. Фитерман, А. Лилова, А.В.